

Jacint Boix

ANY III

ABRIL 1930

N.º 28

LA DANSA MÉS BELLA...

PORTANTVEU DEL FOMENT DE LA SARDANA

SVMARI

La mort d'una dansa, per G. L. I.—Mot de gràcies, per V. — Programa de l'audició de sardanes del mes d'abril. — Sardanes: La Rambla de Figueres, per Ernest Albert i Galter.— Coses velles, emocions noves, per Josep M.ª Compte i Marquès. — Hipòtesi? Realitat?, per A. Portell.—Hom no sap on paren les sardanes, per C. V. Burc.—Núria, per Mossèn B. Barceló.
Noticiari.

FIGVERES

EN
EL
RAM
DE LA
ELEGANCIA
MASCULINA
DIR

PUIG-PARIS

ES
DIR-HO
TOT

ANTIGA CASA

Fills de Josep Massot

Fundada l'any 1850

ÉS LA PREFERIDA DE LES
SENYORES ELEGANTS

PER LA SEVA ORIGINALITAT.

PEL SEU BON GUST.

PELS SEUS IMMILLORABLES GÉNERES.

PELS PREUS VERITABLEMENT REDUITS

PLAÇA CONSTITUCIO, 25 i 26

FIGUERES

RELOTGES

sempre

RELOTGES

CASA VARELA

PERELADA, 5

Aquesta casa es garantia
de bon servei

LLIBRERIA CANET

DIARIS REVISTES LLIBRES

AIMANTS DE LA
NOSTRA DANSA:

COMPREU EL LLIBRE

Nostra Dona la Sardana

DE JOSEP MIRACLE

i

LA SARDANA PER A PIANO

Els arbres de la Devesa
saben una cançó —

D' EN J. BARÓ GÜELL

LA DANSA MÉS BELLA...

PORTANTVEU DEL FOMENT DE LA SARDANA DE FIGUERES

REDACCIÓ I ADMINISTRACIÓ: SOCIETAT CORAL «ERATO»

La mort d'una dansa

Arriben fins a la meva oïda les notes gracioses i amables d'un minuet. Les escolto amb sincera delectança.

Aquesta agradable audició, té la virtut de portar a la meva ment desvagada la imatge d'escenes ja pretèrites que un jorn haurem vist plasmades en algun tapís antic, o en qualsevol d'aquelles delicioses estampes eixides de les mans habilíssimes d'algun gravador del segle XVII o XVIII.

Recordeu?: Salons aristocràtics ricament agençats, profusió de mobles de formes torturades; jovencells efeminats abillats amb casaques llampants, policolors, guarnides de randes, mitja de seda, calçat ensivellat i perruca empolsada; donzelles de cos deprimit i faldilla voluminosa, gracioses tanmateix, lluint llurs escots prolixes i la piga ineludible que dona a llurs rostres un picaresc atractiu.

El minuet, ell tot sol, marca una època. Època de festes quotidianes, d'espectacles fastuosos, de disbauxa frenètica. esbojarrada a què es lliurava una classe social, que empenava, àvida de plaers, els salons de Versalles.

Però, tanmateix, serà d'aquest garbuix de luxe, frivolitat i parencia escenogràfica, hom descobreix tot un estat de coses no gens simpàtic, inic, revoltant: La imatge d'un poble empobrit, famèlic, exhaust, ajumit sota les urpes ferrisses d'uns alts estaments socials.

I un dia, aquest poble, sortit del seu abaltiment, es redreça, cansat de les contínues xurriacades i el poc pa, conscient dels seus drets de ciutadà i d'home lliure, i enderroca amb mà ferma i puixant tot aquell bastiment on es movien a gratient aquell sens fi de marionetes parasitàries que es nodrien de la seva sang.

I el minuet, ofegat, de retop, entremig de la baluerna de fustam i andròmines que restaven de la catàstrofe, quedà ert, de cos present.

III. VIIA

D'ell tan sols se'n salvà l'ànima — la música — i el record, que ens posa davant els ulls una lliçó.

El poble coronà les runes sangonoses, fumejants, amb un lema: «Igualtat, Llibertat, Fraternitat», i al seu voltant, dant-se les mans, inicià una dansa.

La sardana nasqué damunt les cendres del minuet, encarnant el sentiment de llibertat i democràcia.

Per això nosaltres estimem la sardana i ens en sentim uns fermes defensors.

G. L. I.

MOT DE GRACIES

TAL com es va acordar, vam encarregar a l'artista Antoni Calvet, el pergamí de dedicació al nostre benivolgut E. Albert i Galter amb motiu de la seva col·laboració al nostre portantveu i de la seva dissertació interessant «Les gràcies alades i exquisides de la dansa noble» celebrada el dia 2 de febrer d'enguany.

Antoni Calvet, un entusiasta de la nostra obra, s'ha associat a la nostra labor, i ha volgut oferir-nos el seu treball desinteressadament, i ja que es tracta de l'homenatge a què vam disposar.

Nosaltres davant de tal acció de modèstia i d'admirador sentim íntimament un orgull d'haver estat dispensats amb la seva atenció. I el «Foment de la Sardana» no pot deixar de regraciar-lo de tot cor, i de felicitar-lo amb bona intenció de llei pel seu treball palesador de la seva mà d'artista, d'elogi ben merescut.

A fi de fer conèixer als nostres benivolguts socis aquest pergamí, us assabentem que serà exposat durant uns breus dies a un establiment d'aquesta ciutat.

V.

MES D'ABRIL

DIA 23, DIADA DE SANT JORDI A LES 7 DE LA TARDA

A LA RAMBLA

PROGRAMA

ROSA DE SANT JORDI	SERRAT
GORGES DE NÚRIA (del nostre arxiu)	FONT PALMEROLA
LA RAMBLA DE FIGUERES (estrena) (dedicada al nostre Foment)	MERCADER
LA ROSER	PEP VENTURA
CANTANT LLIBERTAT	C. SOLER
LA SANTA ESPINA	MORERA

COBLA: "LA PRINCIPAL"

AUDICIÓ LIX

SARDANES

LA RAMBLA DE FIGUERES

PERE Mercader, l'activíssim i intel·ligent compositor de sardanes i benemèrit professor de l'orquestra «La Selvatana» de Cassà de la Selva, ha ofert delicadament i gentil al nostre Foment de la Sardana de Figueres, una sardana inèdita que és un fil de llum, argentat i fènue, al bell cim dels plàtans de la Rambla.

Pere Mercader va demanar una poesia a l'escriptor empordanès Albert i Galter per a enflocar i enjoiar, immerescudament, la virginitat interessant i seductora de les notes musicals, clares i alades, de la sardana «La Rambla de Figueres». Albert i Galter, que és un poeta ocasional, i que detesta l'allau de poesia xarona i ximple que ens dediquen els barba-mecs enamorats, va accedir—només que per retre culte a l'amistat—a engiponar unes ratlles sacsejades i nervioses; no res més, que un clam sentimental i patètic, saborós de pa moreno i carregat de coloraines, de salabor i d'imatgeria.

La sardana d'En Mercader, és precisa i fina com un plat de mongetes amb llomillo. Vigorosa, matisada, insinuant, engrescadora..... Porta, com a garantia, la signatura d'En Mercader, que ja té un nom consagrat dintre les rengleres dels compositors catalans.

* * *

Albert i Galter vol descriure l'argumentació d'aquesta sardana. Ell ha fet la lletra i vol explicar, esmicolar i estendre el sentit que va voler donar a aquesta lletra. Heus-ací, l'abast de totes aquestes paraules.

Aquesta sardana porta un nom amarat d'empordanisme i de llibertat: «La Rambla de Figueres». Podria portar altres

rètols, sinònims i eloqüents. «Figueres», «Cor de l'Empordà», «Foc nou», «Generositat»..... La Rambla, però, és el moll de l'os de la ciutat i el vertader cor de l'Empordà. El nom és rotund i clar, fressat de torrenteres, de cascavelleig femení i de sol batent: «La Rambla de Figueres».

* * *

La Rambla de Figueres. Es jove i encara fa goig. Bonic camí. Es d'aquells camins que saben ésser sempre joves i tendres, que porten un brot de farigola a la boca i que reparteixen rialles a tort i a dret, magnànimament. Aquesta alegria saludable de la Rambla traspua arreu, en la pell rosada de la mainada i pels forats de les gatineres. No rancieja, no hi conec cap honorable pedra picada que tingui, per fer bonic, un parell de taques de rovell. La barbàrie i la petulància dels temps anònims no han pogut deixar-hi aquelles pinzellades de brutícia, de verdet i de xocolata desfeta que prenen les parets escrostonades i els carrerons foscos i humits, amb un vernís de tristesa i de vaguetat aristocràtiques. Es una llàstima!

* * *

La Rambla és la via sagrada de la nostra devoció. Es una parcel·la viva de la ciutat, donada a l'esperit de l'Empordà. Davant d'un foraster, diem: «Heus-ací l'Ambaixada empordanesa.» Cada poble, cada mas, cada vila, cada llogarret hi han deixat un bocí de llur pròpia vida espiritual.

Cada setmana els missatgers de la plana s'acullen a la serena de la Rambla i hi escolen les hores més manyaques i entramaliades d'una existència pletòrica de joventut. La Rambla amoixa

les galtes i frega les espatlles de tots els pagesos. És essencialment diplomàtica i sap quedar bé. Els ofereix cafè amarg, un didal de rom, bona cara i fressa de pianoles. La ruralia hi deixa, els dijous, crits sense autoritat, olor d'herbes, tuf d'usurda, brins de palla i unes fulles rebregades d'escarola, i àpit al pas de la porta. La gent acut a la Rambla com les mosques a la mel. La ciutat s'estremeix i riu per sota el nas. I la vida s'hi gronxa lúcida calma i llisa com un llangardaix policolor entumit de foc i de llum.

* * *

Enlloc no hi ha, proporcionalment, tants de cafès com a la Rambla de Figueres. Són uns cafès primmirats, reduïts i portàtils, amb un cert gust americà, amb un fitella penjat al cilindre de vidre del sidral, cadires de vímet i música radiada. El cafè és un fruit popular, una mena de parlament en to menor. S'hi lliga la curiositat i la improvisació; tothom hi diu la seva i tothom li sembla que te raó. I bé; les cadires dels cafès han democratitzat l'esperit de la Rambla, han fet que us poguéssiu passejar calçat amb esclops i peücs i que en un moment d'ensopiment escaducer deixéssiu anar tres o quatre badalls, sense dissimular. Asseieu-vos uns moments en una cadira i si no sabeu on posar les mans us les fiquen a la butxaca; davant dels vostres ulls s'escorre com una cinta la vida cobejada i fecunda, una mica enjogassada i trèmula, del carrer. Una restallera de ciutadans es passegen negligents o sumptuosos; d'altres s'asseuen al vostre costat i mengen olives farcides i patates torrades i primes com el gruix d'un paper de fumar; quan les dents molen aquestes patates us sembla que algú fa córrer pots de llauna a puntades de peu o que els veïns masteguen paper de vidre. L'oci és lliure com una mànega en forma de pernil. És l'hora de l'aperitiu. Fixeu els ulls a través del líquid fosforescent i els prismàtics de

l'alcohol us fan descobrir unes mitges de seda, color torrat i transparents, cenyides i perfectes, que oscil·len provocativament.

* * *

La Rambla capvespral i molla. La gentada llima l'asfalt. Tothom llaura pel cap que vol. Cel blavís i aplomat. La cantarella de la veu tèbia canta els ulls morats, les olives del ulls, la víscera sagnosa dels llavis endimoniats. L'halo de la Rambla és arruixat amb un perfum corrosiu, «Cotty» autèntic.

La cinta continua rodant amb una magnificència monstruosa. Anoteu: un ull de perdiu novella i un ull de gat vell que van de bracet; un gos sense amo; un morret pintat capriciosament; una cintura de formiga, fràgil i trencadissa; uns cabells mascles transformats en una clova de xarol; una senyora amb barret i ulls de poll, farinosa, que camina lentament; un senyor que porta el pèl de la barba frissat, color de confitura de préssec; un bigoti de «clown» «dernier cri», anèmic i avorrit; sonen deu botzines i un clàxon enrogallat; jovenalla, gemecs dolços, pampallugues... La Rambla cercada de cafès, viu l'hora densa i espectacular, l'hora protocolària de les barretades i de la consideració social.

Un brevíssim moment d'al·lucinació, i el borri sol dels plàtans i la pols microscòpica treuen unes serps daurades i voleiadisses, àgils i mòrbides, que juguen esbojarradament amb la non-non dels papallons dels fanals elèctrics.

* * *

Heu's-ací la Rambla placèvola i immutable, cadent i solemne. Llar empordanesa, llar de fervoroses joventuts i d'ideals nobles! Terra de llum i de llibertat! Redós hospitalari de la generositat eterna! Poncella esbardellada, cors que trepiden, sostre de fulles i d'estels, per a cantar-hi les corrandes de la terra, càntics de la catalanitat irreductible, que puguen enlaire, flamejants, com unes di-

tades de sang! Rambla de l'anella lliure,
de l'emoció viva, de la ciutadania viva!
Rambla nostra!

* * *

La sardana «La Rambla de Figueres»
vol dir això i encara més. El meu qua-
dro és, evidentment, fluix i destenyit.

Pere Mercader, ha escrit una sardana
màgica, un poema empordanès. El Fo-
ment de la Sardana de Figueres, accep-
ta l'ofrena i en resta coralment agraït.

Albert Galter va escriure la lletra, en
plena Rambla, un dijous en una taula
de cafè, amb la rialla i la cigarreta als
llavis, mentre deambula la gent i retroba-
va en si una impetuositat i un entusias-
me que el reclamen novament a les
aventures de l'esperit:

LA RAMBLA DE FIGUERES

La Rambla de Figueres
és un jardí florit;
els xiscles i rialles
oscil·len en el pit.

Rambla dolça i jove
brot tendre de l'amor;

mirar-te aprop voldria
amb els ulls clars del cor.

La llum hi neix sonora, lentament;
l'anella creix i broda
el cant de la tenora
que cau del cel ardent.

La cridòria s'esponja
de boira capvespral;
la nit rellisca flonja
com pluja tardoral.

Llavis molls de rosada,
càlids de foll neguit;
foc nou que la gentada
encén en l'infinit.

Oh! Rambla empordanesa;
ombrívol recés d' enamorats:
Sol de foc que bat la terra,
brins de menta i ceps morats.

Sota els plàtans d'un verd gai
bé hi cantava l'estimada,
corrandes de plany i esglai
que frisen per la besada.

ERNEST ALBERT I GALTER

LITERATURA DE «RELLENO»

Coses velles, emocions noves

UNA d'aquestes passades tardes de
pluja, vaig haver de pujar, per
mor de tapar-hi unes goteres, a la golfa
de casa: cambra arxival i museu d'in-
vàlids de totes les trastòines que s'han
anat revellint i inutilitzant a còpia d'anar
servint a unes quantes generacions de
la família. En aquesta «cambra» hi
hauria pogut venir a fer un viatge l'espí-
ritualíssim De Maistre, que jo asseguro
que hauria arribat a terme molt més
difícilment que no en aquella altra, de
cambra, la de la seva exquisida novel·la.

Tanta és la profusió i heterogeneïtat
d'objectes que ací, en aquest lloc de
casa meva, hi reposen -i deixo de
banda els corcs dels fustams i les se-
nyoretetes equilibristes de les teranyines,
que no hi reposen mai. Allò és un
clapoteix de noses. Allò és un arrecif.
I bé, enllestida la feina que m'hi dugué,
em vaig sentir una mica argonauta i em
vaig posar a navegar una estona per
l'arrecif. *Voyage autour...*

Entre els objectes caducats, ací, en
aquests meu *hall* de darrer sostre, hi

conservo tots els llibres i paperalla que jo he anat col·leccionant, junt amb la paperalla i llibres que ja s'hi trobaven per haver-los-hi deixat la gent de casa. Ni els uns ni els altres tenen, certament, casi interès especial remarcable; però el cas és que deambulant entre ells, m'han dut a més d'una rememoració emocionant, a més d'una consideració trista o alegre, però plena sempre de sentit. I bé, tot plegat fa una barreja curiosa. Hi ha tres grossos volums d'una obra pamfletaire que diu molt de mal d'Isabel II i de Narvèez, i al costat hi ha un gros tractat higiènic segons el sistema hidràulic del abat Kneip; i aquesta disposició trobo que està molt bé, perquè si allò primer pot escalfar les sangs, això darrer pot temperar-les. Hi ha un «Robinson Crusoe» molt atrofinat, per haver corregut molt de Rodes a Pilat a causa de l'indole atraient de la seva literatura, i tocant-se amb el «Robinson» hi ha *La mujer de Putifar* que, contra el que pot fer pensar el títol, és una novel·la molt «moral» i escrita per un capellà vuitcentista que es veu que perseguia l'enfortiment de les virtuts angelicals del jovent d'aquella babaua i aprovincianada època. Ara encloto un braç i el trec amb un llibre de matemàtiques, en castellà; ara enfonso l'altre, de braç, i pesco un poema, en llatí i imprès en l'any 1828, del famós romà Ovidi: aquest poema em pervé del temps del meu besavi – aquest del retrat a l'oli penjat tot de gairell a la paret de la dreia – que era mestre de minyons i duia barretina musca com els de la plana de Vic, encara que ell era de cap a Roquetes. Després emergeixen les Fables de Lafontaine, sempre tant eixirides, després una soporífera Història de les *Escuadras de Catalunya* i, d'entre els fulls amassats d'aquesta Història, en cau un paper vermell, que ja no és vermell, en el qual i en forma de Goigs s'hi llegeixen uns versos de Dámas Calvet que celebren poèticament un *certamen* agrícola (suposo que era el mateix per al qual En

Pep Ventura composà l'«Arri Moreu») que es féu, ja fa un grapat d'anys, a la nostra població. Tomba per ací, gira per allà: ací hi ha un pilot de trossos de periòdics, «festius» o carregats de seny, que es burlen d'En Rius i Tauler o parlen de la guerra de Cuba, i allí apareix llibre dels Evangelis seguit de «Els Tres Mosqueters», d'un discurs d'En Castelar que no i és tot – el discurs, no el Castelar. – de *El sí de las niñas*, de Moratin, d'una «Guía de Figueras» de la qual és autor – si no estic mal informat – el pare del senyor Noguer i Comet, i, a més a més, d'una pila de llibres, llibrots i librets i fulles i fulletes que no detallo per no donar a aquesta part d'escrit aire d'inventari. Resumint: que entre el meu i el dels altres – que també és com si fos meu, – entre els segles divuit i dinou i l'època contemporània nostra, entre el naturalisme i l'academicisme, entre el descordament romàntic i el científicisme crític, en fi, entre el sentimentalisme sense mètode ni correcció i el racionalisme logístic i estructural es pot establir una batussa doctrinal i estètica perfecta... encara que sorda i humil.

Vegeu, doncs, com ficat en mig d'aqueixa batussa, és a dir: regirant textos vells i alternant-los amb els nous, hi trobo sensacions que mai no hauria sospitat. Coses que vint o trenta anys enrera no em deien res, ara em diuen molt, i viceversa. I com en les batusses de la vida real, en aquesta altra també s'hi fan víctimes, naturalment, i les víctimes son les opinions equivocades que un hom duia dintre, vives, i que ara, mortes i desfetes, les ha de substituir amb esforç cordial i desgast d'il·lusió. A fi de comptes, això no és cap mal. Al contrari: hom es troba més aplomat i més àgil d'esperit per a centrar millor les opinions sobre les coses i els fets que la realitat actuant ens va posant sobre la taula i per a encarrilar després en conseqüència les accions individuals. Es, encara que en petit i amb modèstia, un veritable exercici d'aquella disciplina

cultural que els universitaris en diuen Humanitats. Es allò de tractar de saber encertar la lliçó útil a través de les exemplaritats en apariència més inútils. Però reprenguem el viatge. no fos cas que la nit ens agafés en descampat. Deia que, ficant en la barreja dels textos vells i nous i altres cartes que no lliguen, hi pesco sensacions que em van molt bé. Ara afegiré que també hi faig descobriments.

He descobert — entre altres coses que ara ací no ve a tomb de contar — he descobert, dic, en Pitarra. Entenem-nos: no vull pas dir el senyor Frederic Soler i Hubert, mestre en gai saber, celebrat monumentada i teatralista fàcil de tantes comèdies i dramons efectistes, rípiosos, trucat i amb *moraleja* acordada amb la mentalitat i sentiments de bona part de la menestralada de mitjans del passat segle, dramons i comèdies que són precisament els que donaren la popularitat al seu autor; vull dir, altrament, el Pitarra autèntic: el de les Gatades. M'ha vingut bé de rellegir-ne algunes, d'aquestes supuracions de l'humor pitarresc, i m'han divertit tant, m'han acomplert tant que he acordat, per mi tot sol, saludar el Pitarra de les Gatades com al més fort humorista que jo conec, dels temps del nostres avis; humorista al qual va desviar, sinó ofegar del tot, la pruilja de fer literatura llagrimosa i detonant seguint en això, com se sap, la moda que Echegaray havia imposat al teatre espanyol. He dit «humorista» i ara penso que potser diria millor «sàtric», perquè, més que res aquelles Gatades son això: sàtires carregades de tots els sals i pebres referencials, escoentes com bitxos però gustoses i saludables contra tot enfitament de les vanes seriositats. Hom no ha de fer més que un petit esforç mental de retrocediment gramatical i històric per a situar-se dintre l'atmosfera social que objectivaven aqueixes produccions; es pren, per exemple, «La botifarra de la Llibertat» o «El Castell dels Tres Dragons» i

comença, soia els ulls massa avesats al tedi a què obliguen molta part de literatures teatrals d'ara, comença, dic, el xivarri cridaner i absurdament gesticulant de aqueixa munió de personatges irreals que logren una vida pròpia a força d'estargir, accentuant-les i deformant-les, les coses de la realitat. Són gestes i crits plebeus, conformes; però la matèria al·lusiva que desborda de per totes les junctures d'aqueixos ninots és de tanta força d'expressió, que a un hom se li fa impossible mantenir-se en l'equanimitat. No deixen res per verd. Amb una ganyota fan la dissensió de l'amor; amb una frase o amb una cabriola tomben l'inveterada formalitat de les lleis polítiques o morals d'un poble. Allò més alt és posat a nivell de rajoles i és passejat amb un mantell de ridícul i sarcasme allò més solemne. Què us diré? — com deia el Muntaner de la Crònica, quan es posava a ponderar. Us diré, companys que em seguïu en aquesta excursió sense objectiu, que un hom acaba reconeixent en el Pitarra de les Gatades a l'ingeni que més bé sabé condensar, dins del pot esquifit que és una de les seves figures titellesques, la major quantitat de grotesc, de gràcia esparracada, de material burlesc i de bona mala intenció que pot treure's de tot un conjunt històric, d'una època tota entera, d'una societat en tot l'abast dels seus aixecs i de les seves caigudes i recaigudes.

Altre descobriment. Aquest l'acabo de fer ara mateix i fora de la ruta fins ara seguida. Descobreixo que no hauré parlat de sardanes en unes planes que són obertes gairebé exclusivament per als temes sardanejats. Excuseu-me tots: no tenia de moment, sobre el tema sardanístic, res de nou a exposar. Un altre dia potser pugui subsanar aquesta gravíssima i transcendental distracció que avui he sofert.

JOSEP M.ª COMPTE I MARQUÉS.

HIPOTESI? REALITAT?

ANEU a saber perquè els homes hem d'estar tan carregats de convencions, de prejudicis i de romansos. Volem explicar-nos-ho tot, saltem del caos a la hipòtesi i de la hipòtesi a la realitat; passem de les tenebres a la llum amb una facilitat que enamora i acabem per creure que el blanc és de color de taronja i el vermell té una mena de matís de sang de nap. Ens plau tant i tant barrejar les coses i els conceptes, passar elegantment la «maroma» entre estridències i absurditats, vestir de fantasies la pròpia imaginació que si ens privessin de fer-ho moriríem de pena i de migranya com l'ocellet del paradís quan hom va tocar-li l'ala.

Jo encara no sé res en el món, res que arrenqui de l'antigor, d'una època remota, que no vagi coronat per l'halo de les suposicions i les possibilitats. Mireu el negoci de la salvació de l'ànima; escruteu l'origen de qualsevol realitat. Cerqueu - ara que ens ve bé de aplicar-ho - l'origen de la nostra dansa: La sardana.

Homer, en un passatge de la seva obra immortal «La Il·liada» parla d'una «dansa ballada en roda per jovencells i donzelles donant-se les mans».

Heu's ací la possibilitat que la nostra sardana fos importada de la Grècia civilitzadora, de la Grècia antiga.

L'ús d'aquesta dansa reposada i serena, greu i clara hi ha qui l'atribueix als remotíssims temps dels monuments

megalífics, quan els homes adoraven el sol. Grècia, el bressol de la civilització - com tant s'ha dit - va posar el nom de «Heliòpolis» a moltes ciutats importants del seu territori. «Heliòpolis», que vol dir «ciutat del sol» és un mot que palesa contundentment la veneració que aquells homes sentien per l'astre-rei.

Tothom sap que abans que el malaguanyat Pep Ventura vingués a reformar la nostra dansa, la contextura musical de la sardana constava de 8 compassos curts i 16 de llargs. Algun historiador ha dit que aquest total de 24 compassos simbolitzava les 24 hores del dia. El refilet del flabiol, el cant del gall a la matinada; els vuit compassos curts, reposats i ombrívols, la nit foscant i quieta; els 16 compassos llargs, alegres i bullidors, eren la proclamació del triomf del sol. ¿Potser era la sardana com un prec simbolitzat o un acte litúrgic d'aquella religió antiquíssima?

Nosaltres que no som historiadors, ni tenim condicions per a ésser-ho, ens sembla aquest enfilall d'adjectius i conclusions, extraordinàriament ben combinat. Qui ens afirmarà, però, que això sigui la realitat? Qui pot negar-nos-ho? Aneu-ho a saber. Estem tan escarmentats.

Es clar que ens plauria molt d'investigar-ho, d'escrutar-ho, però haveu de passar pel damunt de tantes hipòtesis... I ens fan tanta por les hipòtesis!

A. PORTELL.

Hom no sap on paren les sardanes

CAL que sapiguem sempre l'estat de desenvolupament de la nostra dansa.

Cal saber quins són aquells punts del seu endarreriment, i cal que els nostres neguits siguin per estudiar-los i solven-
tar-los, per tal de fer la sardana d'una dignitat màxima.

Tal com està la cosa avui, sembla que ja no caldrà cercar-hi res més, però malgrat del seu actual desenvolupament, veiem que molt allunyats estem d'aconseguir el nostre ideal, punt objectiu dels nostres treballs.

I posant-nos a comparar tots els sectors, veiem molt distants que són les valors de densitat o qualitat. Això ens evidencia que la nostra feina ha d'ésser contínua. No ens cal oblidar ni negligir res, ni menys hem de deixar de dictar la bona via, així que veiem que els nostres conreadors es decanten massa a la dreta o massa a l'esquerra. Es clar que jo personalment puc portar una orientació un xic desviada, però aplegant-me amb els altres companys fem la força col·lectiva neutralitzadora de tendència individualista que tots portem dintre nostre. Això fa que en donar-nos les mans fem amb més o menys rapidesa via endavant. Una marxa que serà lenta o ràpida, això és relatiu si voleu, i segons el punt de vista de cadascú, però sí que podem dir en absolut laborem amb fe i entusiasme i de tot cor generós. La nostra ànima no pot deixar de vibrar per tot el que ens és peculiar i representatiu d'una força totalitzadora dels trets nacionals d'una civilització.

Nosaltres com a desitjosos de civilitat sentim la força d'aquests trets, i constatem que una representació d'aquesta civilització és la Sardana. Nosaltres sentim, comprenem i estimem pràcticament la sardana. Car la cuidem i ens desvetllem per ella en procurar a fer-la neta, endreçada i eixerida com una noia empordanesa de cabells d'or. I així pulcra la trobem tan bonica que fins i tot ens en enamorem.

I com és natural un enamorat ha de parlar d'ella. I en ocasió fins el setimen-

talisme de pensar en ella. – Ara parlo de la sardana, no de la noia dels cabells d'or, entenem-nos! –.

Vet-aquí que una vegada vaig tenir el goig d'ésser convidat a la vesprada d'esbargiment, i de música, a casa de la distingida família de Ll.

La agradable companyia de les bones amiguetes i amics contertulians, amb senzillesa tranquil·la feien córrer les hores empassades per minuts.

Per lla al fons hi havia un piano, el qual ensenyant les seves blanques dents somreia i demanava passivament de voler parlar amb aquell seu accent de font voltada d'arbres.

Aviat vam accedir al seu prec. Les mans gràcils de la damisel·la Antonieta ens va fer sentir amb gran disposició pianística la primera de qualques peces del seu repertori. Després va presentar-nos una peça de moda bastant popular, la qual va ésser corejada per tots nosaltres.

Tot de sobte la gentil Julieta va clamar «Toquem una sardana!» Vinga! – vam dir tots a cor. Però, oh desil·lusió! No se sabien on paraven.

Calia cercar-les, i així ho vam decidir. Vam fer uns grans munts de solfes, i comencem de girar i regirar papers, i vinga anar llegint els títols. Però decepció darrera decepció. Una infinitat de ballables d'orquestrina, amb una invasiva abundància, inexplicable per mí, de tangos, molta part dels títols dels quals exhibien les dots poético-carrinclones dels tituladors, palesava la deserció i oblit de la nostra estimada dansa.

I nosaltres vinga llegir títols, aquells títols ensopegants que feien, si mal no recordo, «Tócame por aquí» i «Tócame por acá», o, si fa o no fa, per l'istil.

A l'últim en va sortir una, de sardana: – Visca! – era «El saltiró de la cardina». (No podia pas ésser cap més. Es la clàssica de tots els pianistes «amateurs»). La vesprada va continuar gaia-
ment fins al final.

No obstant, veient aquest punt defi-

cient, em venien intencions de interve-
nir-lo, tot fent algunes recomanacions,
però la prudència i la pertinència em
van obligar a silentar.

Doncs aquell munt de música i musi-
queta en comparació de la ínfima quan-
titat de sardanes, quantitat regulada amb
la sol·lució aritmètica de un i un fan-
dos, em va demostrar un segment sar-
danístic endarrerit.

He anat pensant sobre aquest cas, i
he anat investigant per tal de saber si
aquest podia ésser un cas insòlit, però
a mesura d'anar-me'n assabentant he
comprovat que les afeccions sardanísti-
ques dels nostres pianistes eren ben
minces. Generalment hom compra no-
més una, dues o tres sardanes, les
quals queden incorporades al repertori
general i ja han acabat la feina. Aques-
tes sardanes queden fixes per sempre
més a la col·lecció de peces.

Això amb els altres balls no passa
pas. Hom té aquell desig d'anar assor-
tint-se i anar variant el programa dels
altres ballables i presentar d'en tant en
tant i ben sovint alguna novetat. I aques-
tes novetats sota una època marquen el
domini passatger d'una dansa particu-
lar. Ara passa la ratxa d'adquisició de
tangos.

Per què no s'han d'adquirir les sar-
danes noves que es van editant?

I en dir això no vull pas que tot hagin
d'ésser sardanes. Però almenys que
hom guardés una proporció, la qual si
voleu seria petita, però que, si res més
no, ens explicaria l'existència d'una
fretura de sentir la dansa nostríssima, i
fer-la més noble per l'amor de tots
nosaltres.

He arribat a la conclusió que la sar-
dana en els pianistes «amateurs» o pro-
fessionals és quasi inexistent. I bé és
veritat que els elements pianistes no
són pas inexistent en aquesta ciutat.
Comenceu per un carrer qualsevol

i demaneu a un amic veïner que us as-
sabenti de tots els conreadors del piano
en el seu carrer. Us respondrà que
aquests són la veïneta de més avall, el
veí del primer pis, la Tal del davant i en
Tal altre de més enllà, aquella de més
amunt etc. i així successivament. N'hi
ha un veritable exèrcit. I tots, començant
per l'estudiant dels primers mètodes
fins als darrers professionals directors
dels quintets o sextets de les nostres
sales d'espectacles, àdhuc professant
el càrrec, fan el bandejament de la
sardana.

Aquests palesaments em fan pensar
en el molt que es pot fer en pro de la
Sardana.

I no són pas els nostres «amateurs»
principiants els que poden fer, sinó els
pianistes significats, i aquests són pre-
cisament els directors a què al·ludia
més amunt, els quals des de fa mesos i
mesos llargs ens fan fer un dejuni de la
nostra dansa.

Mai no he encertat de trobar-me en
les nostres sales figuerenques d'espec-
tacles i sentir una sardana.

Per què — em pregunto jo — aquest
oblit — suposo que és involuntari — dels
nostres directors de no tocar ben sovint
la nostra dansa popular? Indubtable-
ment, d'incorporar-se, el públic en gene-
ral aplaudiria aquesta bona programació.

Amics lectors, potser he anat massa
divagant, i la causa d'aquestes línies ha
anat fugint del meu pensament.

Però que tot sigui per al nostre objec-
te, i que tots vosaltres ajudeu a aquest fi
d'un òptim expandiment de la sardana.

Ah! Ara m'oblidava de dir-vos que en
record de la vesprada aquella vaig fer
present a la amigueta Antònia de la
bonica sardana «Els arbres de la Deve-
sa en saben una cançó?».

C. V. BURC.

**AQUEST PORTANTVEU ES FACILITA AL PREU DE 30 CÈNTIMS.
PER ALS NO SOCIS, A LA LA "LLIBRERIA CANET"**

NÚRIA

A Núria Xifra Heras

Petita, petita! No: jo no't conec

I sembla que'm saltes damunt el batec!

Diuen que't dius Núria:

Núria, Nurió!

Nom com una esquella de lenta cantúria

Que escolten cent cimes d'immortal blancúria

Nom de visió...!

Núria! Jo dic Núria i l'eco em desplega

Teixit d'enyorances i ensomnis un teló:

Es tot Catalunya que hi veig... Cor: batega

I par-li el petó.

Petita, petita: No, jo no't conec;

I sento que'm saltes damunt el batec!!

Mossèn B. BARCELÓ.

Narbona.

NOTICIARI

ESTEM gestionant d'acord amb el Comitè de Festes de la Santa Creu un grandios festival de la Sardana, que a més d'honorificar-la, per la molta importància que procurarem que tingui, la recaptació líquida anirà destinada a augmentar el fons Pro-Monument Pep Ventura.

EL Comitè de Festes d'aquesta ciutat va acordar subvencionar el nostre Foment per les festes de Santa Creu. Podem ja avançar-vos que estem amb tractes amb les cobles «La Principal de La Bisbal», «Antiga Pep», «Els Montgrins» i «La Selvatana».

LA Lliga Sardanística de Catalunya, constituïda no fa gaire temps, aviat celebrarà el seu primer Festival. I comencem de felicitar-nos, car aquest primer festival se celebrarà en la nostra ciutat, per ésser, podríem dir, la terra pàtria d'En Pep Ventura. De segur que aquest festival tindrà lloc pel mes de juny. Ja us anirem assabentant.

LA DANSA MÉS BELLA i el Foment han rebut de l'Alcaldia de Figueres un comunicat, en el qual el President-Alcalde senyor F. Jaume ens assabenta la seva elecció, i a la vegada ofereix cooperació en assumptes de servei públic. Agraïm el seu oferiment.

HA estat constituït oficialment a Port-Bou el Foment de la Sardana. Tenen preparades per primers d'abril unes importants festes inaugurals molt interessants. Tindran molt bon començament.

Amb èxit i entusiasme com el començament els desitgem que sigui durant la seva actuació, i que aquesta sigui per molts anys.

EL dia 26 de març, a les 7 de la tarda, va tenir lloc a l'«Ateneu Gironí» i organitzada pels «Amics de les Arts» la conferència que versava sobre: «L'Art i el poble», donada pel nostre culte literat Puig Pujades.

Hom diu que aquesta conferència serà repetida a «Atenea».

Veuríem amb molt goig fossin certs aquests rumors. Ens plau remarcar, ací, que és interessantíssima,

VAM ésser galantment invitats a la conferència que va donar l'il·lustre escriptor En Llorenç Vives, sobre el tema «L'esperit de la Raça», a l'«Ateneu Pi i Margall» de La Bisbal. Va tenir lloc el mes passat. Sentim moltíssim no haver pogut assistir.

HEM rebut de l'«Agrupació Sardanista de Badalona» el programa i invitació a les festes que celebraran del seu III Aniversari. No podem de deixar d'agrair-los la seva gentilesa.

EL 12 d'aquest mes escau el 106 aniversari del naixement [d'Anselm Clavé, fundador de les Societats Corals, d'aquell altre català contemporani d'En Pep Ventura, treballadors de l'enlairament del nostre poble.

SEGONS estat de comptes presentat pel Tresorer el dia 1 del corrent tenim en caixa pessetes: **49'75.**

Els comprovants estan a disposició dels senyors socis.

ACABEM d'assabentar-nos de la mort del senyor Joaquim Moner, president d'Atenea.

Ens és impossible d'estendre-nos. Ho farem en el proper número. Inexcusablement donem ara el condol a la seva esposa, N'Antònia Raguer, l'inquietada de sempre pel sardanisme, i família tota.

Arts Gràfiques TRAYTER, Cervantes, 13, Figueres

Aquest portantveu ha passat per la prèvia censura.

PLUS ULTRA

COMPANYIA D'ASSEGURANCES GENERALS

abans CENTRE CATALA D'ASSEGURADORS

FUNDADA L'ANY 1887

RAMS: Transports, Incendis, Vida, Collites, Accidents, Responsabilitat civil, Maquinària i Robatori.

REPRESENTANT: JOAN SALLERES

ENGINYERS, 2 - FIGUERES

RECORDEU AQUEST NOM:

“SALVAVIDES”

I SABREU QUE SÓN ELS EXQUISITS CARAMELS-PASTILLES QUE A VÓS US CONVENEN

REPRESENTANT A FIGUERES:

COLMADO BOSCH

RAMBLA, 11 I PORTELLA, 9

QUEVIURES FINS

BOMBONERIA SELECTA

JOAN MARAGALL, 3 i 5

PRIMER PIS

FIGUERES

NOVETATS PER A SENYORA

PERE JUANOLA

GIRONA, 24

FIGUERES

Aquesta casa rep continuament les

últimes novetats que imposa la moda

PREU FIXE